

KRIZOVÝ PLÁN FZŠ Brdičkova

**Příloha k preventivnímu programu
– návod postupu při řešení krizových situací ve škole.**

Fakultní základní škola při PedF UK, Praha 13, Brdičkova 1878

Brdičkova 1878

155 00 Praha 5, Stodůlky

Zpracovala: PhDr. Iva Stefanová

Obsah:

Úvod.....	3
Dokumenty a odborná literatura.....	4
Použité zkratky.....	5
Kritické situace ve škole	
1. Školní neúspěšnost.....	6
2. Záškoláctví.....	8
3. Šikana.....	10
4. Kyberšikana.....	12
5. Rizikové sexuální chování.....	13
6. Závislosti (návykové látky, netolismus).....	14
7. Poruchy příjmu potravy	15
8. Vulgarita	16
9. Nezvladatelné chování (afekty)	17
10. Sebeпоškozování	19
11. Kolaps ze zdravotních důvodů	20
12. CAN – syndrom týraného dítěte	21
Závěr	22

Příloha - Formulář pro Zápis z jednání se zákonným zástupcem

Úvod

Při výběru tématu závěrečné práce pro studium metodiků prevence jsem se rozhodla pro úpravu stávajícího krizového plánu naší školy. Důvodem je personální rozšíření školního poradenského pracoviště (oproti době vzniku původního plánu ve škole - kromě metodičky prevence a výchovné poradkyně - pracuje také školní psychologka a speciální pedagožka a několik asistentek pedagoga.) Takto posílený tým může lidské zdroje při řešení složitých situací ve škole využít trochu jinak než školní poradenské pracoviště, kde pracuje pouze výchovná poradkyně a metodička prevence. Krizový plán vychází ze zákonů, vyhlášek metodických pokynů, které jsou uvedeny v kapitole „Dokumenty a odborná literatura“.

Kritické situace, s nimiž se můžeme ve škole setkat, jsem rozdělila do dvanácti kapitol a každé věnovala jednu až dvě strany textu. Snažila jsem se být maximálně stručná. Krizový plán je určen pro třídní učitele a další kolegy. Mám představu, že by mohl být k dispozici v každém kabinetu ve škole, aby do něj v případě potřeby mohl vyučující nahlédnout a konat. V takové situaci platí, že dobrý začátek a dobrý konec nemají být moc daleko od sebe.

Dokumenty a odborná literatura

- Zákon č. 561/2004 Sb. (Školský zákon), v platném znění
 - Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28
 - Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže
 - Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (Čj.: 10 194/2002-14)
 - Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28
 - Metodický pokyn k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních, č.j. MŠMT-22294/2013-1
-
- Kolář, M.: Bolest šikanování. 2. vydání Praha: Portál. 2005 ISBN: 80-7367-014-3
 - Kolář, M.: Nová cesta k léčbě šikany. 2. vydání Praha: 2011. Portál. ISBN 978-80-7367-871-5
 - Černá, A.: Kyberšikana. Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4577-0
 - Strategie prevence rizikových projevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009–2012
 - Školní poradenství. 1. vydání. Grada 2014. ISBN: 978-80-247-4502-2
 - Kriegelová – Záměrné sebepoškozování, Grada 2008
-
- <http://www.bezpecnykraj.cz/ebezpecnost/>
 - <http://planovanirodiny.cz/>
 - www.poradenskecentrum.cz/pocitacova-zavislost.php

Použité zkratky

CAN – Syndrom týraného a zneužívaného dítěte

IVP - Individuální vzdělávací plán

IVýP - Individuální výchovný plán

MP – metodik prevence

OMJ – odlišný mateřský jazyk

OSPOD – Ordán sociálně-právní ochrany dětí

PLPP- Plán pedagogické podpory

ŘŠ – ředitel školy

ŠP – školní psycholog

ŠSP – školní speciální pedagog

ŠPP – školní poradenské pracoviště (působí přímo ve škole)

ŠPZ – školní poradenské zařízení (jde o **PPP** - Pedagogicko – psychologická poradna či **SPC** – Speciálně pedagogické centrum)

TU – třídní učitel

VP – výchovný poradce

ZZ – zákonný zástupce

Kritické situace ve škole

1. ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOST

Školní neúspěšnost je situace, kdy má žák špatný prospěch a tento fakt nesouvisí s intelektovými schopnostmi žáka. Výkon žáka může být snížen nízkou sebedůvěrou, špatným sebehodnocením, negativním postojem ke škole a emočními nebo zdravotními problémy. Za školní neúspěšnost se v kontextu naší školy považují situace, kdy:

- a) se žákův prospěch v předmětu nebo ve více předmětech výrazně zhorší o 2 stupně (nebo více) – ve čtvrtletí nebo pololetí,
- b) žák ve čtvrtletí nebo pololetí neprospívá v jednom předmětu nebo ve více předmětech (4-5, 5).

Kdo řeší:

- **vyučující předmětu** – informují zákonné zástupce a TU, navrhuji opatření
- **třídní učitel** – zajišťuje společné schůzky vyučujících a ZZ, pořizuje zápis ze schůzky, rozhoduje o vypracování PLPP
- **výchovný poradce a asistent pedagoga** (pokud je ve třídě) – účastní se jednání se zákonnými zástupci žáků, kteří se vzdělávají podle IVP
- k řešení mohou být přizváni **školní psycholog, školní speciální pedagog** - v případě, že žák již je v jejich péči nebo má někdo z pedagogů, kteří žáka učí za to, že by žákovi měli péči poskytovat
- **ředitelka školy (zástupce ředitelky školy)** – vede evidenci žáků ohrožených neprospěchem (ve čtvrtletí, pololetí), v případě nutnosti zajišťuje opatření.

Postup při řešení situace:

Žákův prospěch ve čtvrtletí se výrazně zhorší nebo žák v předmětu neprospívá.

A. Žák bez podpůrných opatření:

- a) Vyučující vždy informuje třídního učitele.
- b) Výrazné zhoršení prospěchu žáka nebo jeho neprospěch je vždy oznámen zákonnému zástupci, pokud možno včas, aby měl žák možnost prospěch na vysvědčení opravit.
- c) Problémy v jednom nebo ve více předmětech – TU (po domluvě s vyučujícím) informuje ZZ (zhodnocení problému, možnosti žáka vedoucí ke zlepšení), třídní učitel nabízí ZZ společnou schůzku s vyučujícími. V případě konání schůzky zajistí TU zápis ze schůzky, který je uložen v osobní složce žáka (tiskopis v příloze).
- d) Třídní učitel na základě získaných informací vyhodnotí, zda žák potřebuje podpůrná opatření 1. stupně (zejména v případech, kdy žákův prospěch ohrožují vlivy jako možné poruchy učení, emoční problémy, zdravotní stav, výrazný pokles motivace, adaptace při přechodu z jiné školy atd.).
- e) Pokud je to nutné, třídní učitel ve spolupráci s vyučujícími žáka vypracuje plán pedagogické podpory (PLPP) a s jeho obsahem seznámí zákonného zástupce.

B. Žák s přiznanými podpůrnými opatřeními:

- a) Vyučující vždy informuje třídního učitele.
- b) Výrazné zhoršení prospěchu žáka nebo jeho neprospěch je vždy oznámen zákonnému zástupci, pokud možno včas, aby měl žák možnost prospěch na vysvědčení opravit.
- c) Pokud má žák vypracovaný PLPP a cíle PLPP nejsou naplněny, třídní učitel informuje ŠPP – to ZZ může doporučit návštěvu ŠPZ a to indikovat změnu stupně podpůrných opatření a vypracování IVP.
- d) Pokud je žák vzděláván podle IVP a neprospívá nebo u něj dochází ke zhoršení, výchovný poradce (po domluvě s třídním učitelem) informuje zákonné zástupce, zve je do školy k jednání za účasti výchovného poradce a ŠPP, v případě nutnosti je situace konzultována se ŠPZ. Pokud ZZ na pozvání nereaguje, ŘŠ zve ZZ prostřednictvím doporučeného dopisu s dodejkou. Písemné podklady z těchto jednání (pozvánka, záznam z jednání) jsou archivovány u výchovného poradce jako příloha IVP žáka.
- e) Pokud jde o žáka s OMJ a TU má podezření, že ZZ nerozumí dobře česky, může škola prostřednictvím různých organizací zajistit na jednání ZZ tlumočnicka (např. Integrační centrum Praha, META). V tom případě musí být v zápisu informace, že s přítomností tlumočnicka ZZ souhlasí!!!

2. ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka ve škole. Absenci žáka omlouvá učitel, nikoliv ZZ, a to na základě písemné žádosti zákonného zástupce (omluvenka), vždy v souladu s pravidly školy o omlouvání absence (školní řád na webu školy).

Rozlišujeme:

Pravé záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí.

Záškoláctví s vědomím rodičů (tzv. nepravé nebo skryté) - absence je ZZ omlouvána a tolerována.

Kdo řeší:

- **třídní učitel** – omlouvá nepřítomnost žáků, informuje MP o neomluvených hodinách a možném nepravém záškoláctví,
- **metodik prevence** – shromažďuje a vyhodnocuje údaje od TU, účastní se jednání se zákonnými zástupci, případně přizve další členy **ŠPP**
- **ředitelka školy (zástupce ředitelky školy)** – vede výchovnou komisi, ohlašuje události na OSPOD.

Postup při řešení situace:

- a) Třídní učitel omlouvá nepřítomnost žáků a kontroluje dodržování pravidel pro omlouvání v souladu se školním řádem.
- b) Třídní učitel 1x měsíčně kontroluje v daném pololetí docházku žáků prostřednictvím systému Bakaláři- třídní kniha dané třídy-tisky-absence žáků-tabulka absence žáků/tabulka absence v předmětech). Nepřítomnost žáka v předmětu $\geq 50\%$ vždy projedná s MP.
- c) Podezření na nepravé záškoláctví projedná TUs MP, který informuje ŘŠ. V souladu se školním řádem může ŘŠ rozhodnout o omlouvání absence žáka prostřednictvím písemné omluvenky od ošetřujícího lékaře. TU svolává schůzku se ZZ. Z jednání je pořízen zápis (zajistí ŘŠ). Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává. Zápis ze schůzky je uložen u MP a v osobní složce žáka.
- d) O neomluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel školního metodika prevence, který tyto údaje vyhodnocuje.
- e) Neomluvenou nepřítomnost **do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel a metodik prevence. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, upozorní na povinnosti ZZ (Školský zákon) a seznámí ZZ s možnými důsledky. MP o pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem (vzor zápisu v příloze). Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává. Zápis je uložen u MP a v osobní složce žáka. Postih žáka se projedná na pedagogické radě v souladu se školním řádem
- f) Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin**, svolává ředitel školy výchovnou komisi. MP o průběhu a závěrech jednání provede zápis, který zúčastnění podepíší (vzor zápisu v příloze). Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Zápis je uložen u MP a v osobní složce žáka. Postih žáka se projedná na pedagogické radě v souladu se školním řádem.

- g) V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka **přesáhne 25 hodin**, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). ŘŠ svolává výchovnou komisi. Postih žáka se projedná na pedagogické radě v souladu se školním řádem
- h) V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR

3. ŠIKANA

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je **ubližít, ohrozit nebo zastrašovat žáka**, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a většinou opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumějí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Můžeme ji dělit na:

- a) verbální: přímá, nepřímá – psychická (součástí i kyberšikana),
- b) fyzická: přímá, nepřímá,
- c) smíšená: kombinace verbální a fyzické šikany.

Kdo řeší:

- **třídní učitel** – vždy ve spolupráci s MP nebo VP,
- **metodik prevence nebo výchovný poradce nebo školní psycholog** (v době nepřítomnosti MP, nutné řešit ihned), shromažďuje informace, zajišťuje schůzky se ZZ, zajistí zápis z jednání, účastní se jednání se zákonnými zástupci, informuje ŘŠ
- **ředitelka školy (zástupce ředitelky školy).**

Postup při řešení situace (podrobnosti v Programu proti šikanování – příloha MPP):

A. šikana, která probíhá mimo vyučování

- vyučující poskytne žákovi informace, případně projedná s TU, MP a ZZ

B. šikana, která probíhá v době vyučování

- a) stanovení formy šikany,
- b) rozhovor s obětí (vnější obraz šikanování) + nalezení vhodných svědků, ochrana oběti!!!,
- c) rozhovor s informátory a svědky individuálně – vnější obraz šikanování,
- d) konfrontace informátorů - v případě neshod ve výpovědích,
- e) rozhovor s agresory,
- f) konfrontace agresorů,
- g) rozhovor se zákonnými zástupci oběti a agresorů (pokud možno individuálně, aby se rodiče agresorů nemohli mezi sebou domlouvat),
- h) závěr – metoda usmíření nebo trest,
- i) práce se třídou – třídnická hodina, oznámení o potrestání agresorů, aktivity na zlepšení klimatu ve třídě.

Při vyšetřování šikany dodržujeme tyto principy:

- a) Po celou dobu se snažíme zabránit domluvě pachatelů.
- b) Vyšetřování má probíhat rychle – v ten samý den, kdy k ní došlo.
- c) Nalezení vhodných svědků a rozhovor s nimi. S informátory mluvíme postupně, individuálně. Nikdy nekonfrontujeme agresory s oběťmi!!!
- d) Agresori budou velmi pravděpodobně vše popírat a lhát.
- e) Informace, které řeknou oběť i informátoři musí zůstat utajené. Tajíme i jména informátorů.

Školní krizový plán pro případ situace, kdy se ve třídě vyskytne lynčování /agrese:

1. Pedagog zvládne vlastní šok, bleskově vyhodnotí situaci.
2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení násilí.
3. Zalarmování pedagogů na chodbě, informování vedení školy.
4. Pedagog zabráni ve třídě, aby se agresori (skupina) domluvili na křivé výpovědi.
5. Pokračující pomoc oběti (školní zdravotní, psycholog, lékař).
6. Informování ZZ, metodika prevence, odborníků.
7. Vyšetřování:
 - a) rozhovor s obětí a informátory,
 - b) nalezení nespolupracujících svědků, konfrontace svědků,
 - c) rozhovor s agresory.
8. Léčba skupiny.

MP o průběhu a závěrech jednání se ZZ provede zápis, který zúčastnění podepíší. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Zápis je uložen u MP a v osobní složce žáka. Postih žáka se projedná na pedagogické radě v souladu se školním řádem.

4. KYBERŠIKANA

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrožit nebo mu ublížit.

Kdo řeší:

- **třídní učitel** – vždy ve spolupráci s MP nebo VP,
- **metodik prevence nebo výchovný poradce nebo školní psycholog** (v době nepřítomnosti MP – nutné řešit ihned), shromáždí informace, zajišťuje schůzky se ZZ, zajistí zápis z jednání, účastní se jednání se zákonnými zástupci, informuje ŘŠ
- **ředitelka školy (zástupce ředitelky školy).**

Postup při řešení situace:

A. kyberšikana, která probíhá mimo vyučování

- vyučující poskytne žákovi informace, případně projedná s TU, MP a ZZ

B. kyberšikana, která probíhá v době vyučování

- a) Kázeňsky řešíme pouze případy, kdy ke kyberšikaně došlo v době vyučování a na půdě školy.
- b) Je třeba zajistit doklad o kyberšikaně (přímý tisk, foto obrazovky – pomocí Ctrl + Print Screen).
- c) MP s TU případně ŠP důkladně vyšetří.
- d) MP kontaktuje operátora mobilní sítě nebo provozovatele www stránek, profilu, atd. (zablokování stránky, stažení odkazu...). MP kontaktuje a spolupracuje s MySpace, Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.
- e) MP a TU a ŠP informují ZZ. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora). Poučíme ZZ o tom, koho mohou kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.).
- f) MP o průběhu a závěrech jednání se ZZ se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Zápis je uložen u MP a v osobní složce žáka. Postih žáka se projedná na pedagogické radě v souladu se školním řádem.

5. RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek pohlavního života (do této skupiny řadíme také konzumaci pornografie před 15. rokem života), náhodné známosti, promiskuitu, prostituční chování, prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu, zneužití...

Dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.

U většiny žáků základní školy je věk nižší než 15 let, a proto platí:

TRESTNÍ ZÁKONÍK zák. č. 40/2009 Sb. - ohlašovací povinnost.

Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je škola povinna ohlásit Orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo na Policii ČR.

Kdo řeší:

- **třídní učitel/ka** – vždy ve spolupráci s MP,
- **metodik prevence nebo výchovný poradce nebo školní psycholog** (v době nepřítomnosti MP),
- **ředitelka školy**
- **OSPOD (někdy)**

Postup při řešení situace:

- a) Vyslechnout dítě bez odsuzování a přehnaných emocí. Je třeba dbát na zvýšenou ochranu soukromí!
- b) Zhodnocení zjištěných informací (zda je třeba naplnit ohlašovací povinnost), pokud si učitel není jistý, jak má postupovat, je vhodné požádat o pomoc metodika prevence metodik oznámí případné podezření vedení školy a příslušným institucím.
- c) V méně závažných případech je proveden pohovor s rodiči. Je možné doporučit pomoc a podporu vnějších organizací, vyhotovit záznam z jednání.

6. ZÁVISLOSTI (NÁVYKOVÉ LÁTKY, NETOLISMUS)

Termínem **netolismus** označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), virální videa, mobilní telefony, televize aj. Obvykle vede k zanedbávání školních povinností a k neprospěchu.

Kdo řeší:

- **třídní učitel/ka** – vždy ve spolupráci s MP,
- **metodik prevence nebo výchovný poradce nebo školní psycholog** (v době nepřítomnosti MP),
- **vedení školy**
- **OSPOD**

Postup při řešení situace:

A. Návykové látky:

- a) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v době školního vyučování či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- b) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- c) V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- d) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- e) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl.
- f) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- g) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.
- h) Současně škola splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.
- ch) V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

B. Netolismus

- a) kontaktovat rodiče/zákonné zástupce žáka,
- b) doporučit návštěvu odborného pracoviště (specializované adiktologické pracoviště, SVP – etopedická péče), případně doporučit zdroje informací pro rodiče.

7. PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY

Mentální anorexie a bulimie představují ve svých projevech mezní polohy jídelního chování od život ohrožujícího omezování příjmu potravy až po přejídání spojené se zvracením nebo jinou nevhodnou kompenzací energetického příjmu. Pro obě poruchy je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení.

Kdo řeší:

- **třídní učitel/ka** – vždy ve spolupráci s MP,
- **metodik prevence, školní psycholog**
- **ředitelka školy.**

Postup při řešení situace:

- a) kontaktovat rodiče/zákonné zástupce žáka,
- b) vyhotovit záznam z jednání (včetně popisu problematických situací),
- c) zprostředkovat odbornou pomoc (kontakty na specializované pracoviště (dětská psychiatrie specializovaná na poruchy příjmu potravy - FN Motol či 1.LF UK) a motivovat rodiče (dítě problém většinou nevidí/nezvládá) k využití péče,
- d) v případě ohrožení života volat lékaře.

8. VULGARITA

Sprostá slova (sprosté slovo odborně nazýváme vulgarismus) vyjadřují negativní a silně emotivní postoj k věci či člověku, vůči nimž jsou směřována. Používání sprostých slov v psaném i mluveném projevu je většinou společností považováno za nevhodné.

Kdo řeší:

- **třídní učitel/ka** – vždy ve spolupráci s MP,
- **metodik prevence, školní psycholog**
- **ředitelka školy.**

Postup při řešení situace:

- a) Řešení spadá do působnosti metodiků prevence a probíhá pod jejich vedením.
- b) Urychlené vyslechnutí dítěte (ještě ten den) za účasti učitele a metodika prevence. Metodik prevence informuje ředitelku školy.
- c) O každé vulgaritě na adresu vyučujícího provede metodik prevence za spolupráce s vyučujícím zápis.
- d) Projednat událost. Ideální složení pro jednání zákonný zástupce, žák, vyučující a metodik prevence. Jednání řídí metodik prevence.
- e) Doplnit zápis na základě setkání. Záznam bude uložen v osobní složce žáka a u metodika prevence.
- f) Každá vulgarita na adresu vyučujícího bude postížena dle školního řádu.

9. NEZVLADATELNÉ CHOVÁNÍ, AFEKTY

Afektem se rozumí takové chování, kdy žák není schopen ovládat své emoce a svým **destruktivním chováním ohrožuje bezpečnost svoji nebo bezpečnost ostatních spolužáků**. Tyto situace mohou častěji nastat u žáků s poruchami chování nebo autismem a rizikovými faktory pro vznik afektu bývají:

- příchod do školy po víkendu, prázdninách,
- změny při výuce (akce, suplování...),
- obecně stresující situace (zvýšená hladina hluku, zkoušení, neúspěch, nedostatek času na vypracování úkolu...),
- koncové hodiny (zvýšená únava),
- pocit „volnosti“ ve společných prostorách (chodba, šatna, jídelna, WC),
- nedostatečná spolupráci se zákonnými zástupci.

Kdo řeší:

- vyučující,
- třídní učitel/ka,
- metodik prevence, školní psycholog
- ředitelka školy.

Postup při řešení situace:

- a) V případě nastupujícího afektu respektovat nespolečnost, pokračovat v práci po odeznění afektu,
- b) při řešení konfliktu upřednostňovat pozitivní motivaci,
- c) při destruktivním chování volit spíše slovní zklidňování,
- d) při demonstrativním chování trvat na pravidlech,
- e) snažit se přeměřovat žákovu pozornost jinam,
- f) při afektu (žák nereaguje a neovládá své chování) může asistent pedagoga žákovi nabídnout společný odchod ze třídy, aby se žák mohl se situací vyrovnat,
- g) pokud žák vykazuje výrazné destruktivní nebo sebedestruktivní chování, odmítá odejít ze třídy a je **vážným způsobem** ohrožena bezpečnost jeho nebo ostatních spolužáků, učitel posílá asistenta pedagoga nebo 2 žáky, aby informovali ředitelku školy/ zástupce ředitelky. Vedení školy rozhoduje o využití **rychlé záchranné služby** a kontaktování zákonného zástupce žáka. Vyučující ve třídě se pokusí zamezit sebepoškozujícímu jednání žáka nebo odvede ostatní děti do bezpečí mimo třídu.
- h) O konfliktních situacích je vždy informován zákonný zástupce.
- i) Když odezní žákovy negativní emoce a žák je schopen vnímání, třídní učitel a školní psycholog se žákem a třídou prodiskutuje okolnosti vážné konfliktní situace a žákovo chování je případně hodnoceno v souladu se školním řádem, žákovi může být uděleno některé z možných kázeňských opatření.
- j) V případě, že opakovaně dochází k případům, kdy žák ohrožuje bezpečí svoje nebo bezpečí spolužáků, škola doporučí ZZ návštěvu u pedopsychiatra či etopeda, pokud rodič nespolečnostuje, může požádat o pomoc orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

Ve snaze afektům předcházet se jeví jako účinné:

- Výuka podle IVP, respektování individuálních potřeb žáka,
- zajištění pedagogického dohledu ve společných prostorách,
- vedení výuky s jasnými pravidly,
- používání motivačního systému s důsledným dodržováním pravidel,
- pravidelné schůzky se zákonnými zástupci žáka (tyto dva body lze shrnout do IVýP)
- v případě potřeby konzultace školy ve školském poradenském zařízení, v jehož péči je žák veden, s pedopsychiatrem, klinickým psychologem, etopedem...

Některým afektům nelze předejít, mohou být např. vyvolány konfliktem s rodiči.

10. SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Sebeпоškozování je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky a které lze nejlépe chápat jako odpověď na stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody. Sebeпоškozování se může týkat kterékoliv části těla, nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna.

Toto chování bývá sebeпоškozujícím chápáno jako efektivní prostředek tišení duševní bolesti.

Kdo řeší:

- vyučující,
- třídní učitel/ka,
- metodik prevence a školní psycholog
- případně dětský psycholog nebo pedopsychiatr.

Postup při řešení situace:

- a) Určit, zda se jedná o závažné sebeпоškození (větší zranění, ohrožení života – je třeba lékařská pomoc/ **při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR**) nebo méně závažné: Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou + zápisy z jednání.
- b) Lze využít služeb psychologa pedagogicko-psychologické poradny.
- c) Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, klinický psycholog, pedopsychiatr.
- d) Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy.
- e) **Učitelé jsou povinni nahlásit navádění dětí k sebeпоškození/sebevraždě PČR (trestný čin), samotné sebeпоškozování není trestné.**

11. KOLAPS – ZDRAVOTNÍ DŮVODY

Ve škole máme žáky, kteří trpí diabetem, epilepsií, alergiemi
U těchto žáků se může stát, že u nich dojde k hypoglykemickému, epileptickému nebo výraznému alergickému záchvatu.

Kdo řeší:

- vyučující – 1. pomoc,
- třídní učitel/ka – zodpovídá za předání důležitých informací o zdravotním stavu vyučujícím,
- dětský lékař.

Postup při řešení situace:

1. Zákonný zástupce je povinen školu informovat o závažných skutečnostech, které ovlivňují vzdělávání. (Školský zákon) Těmito informacemi je také zdravotní stav žáků.
2. V případě hypoglykemického záchvatu je nutné dítěti podat cukr.
3. V případě epileptického záchvatu je třeba postupovat podle zásad 1. pomoci – odstranit z dosahu žáka tvrdé a nebezpečné předměty, o které se může žák během záchvatu zranit. Čekat, až záchvat odezní, hlídat, aby se žák neudusil.
4. V případě alergického záchvatu je třeba poskytnout první pomoc – podání antihistaminik per os, rectálně, injekčním perem (TU informuje všechny vyučující, žák nosí „krabičku PP“ se všemi typy léků vždy u sebe – i na školní hřiště, do tělocvičny, na výlet).
5. Ve všech případech nejprve poskytnout 1. pomoc a informovat zákonného zástupce, případně zavolat lékaře.

Žákům nepodáváme žádné léky!!!

(Toto neplatí pro bod 4, kdy jde o život zahaňující úkon. Je třeba mít písemný souhlas ZZ s podáním léků v případě....)

12. CAN – SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE:

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (**CAN - Child Abuse and Neglect**). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče a další členové rodiny, pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední a pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Takové chování můžeme chápat jako zneužití fyzické síly nebo psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem.

Může se objevit v mnoha podobách:

- fyzické týrání nebo sexuální zneužití a napadení,
- obvyklou fyzickou známkou jsou modřiny, řezné rány,
- spáleniny, stopy po svazování, zlomeniny, podvýživa, prudká změna chování...

Kdo řeší:

- **třídní učitel,**
- **metodik prevence, školní psycholog, výchovný poradce nebo učitel,** ke kterému má dítě důvěru, k řešení situace vždy pozvat metodika prevence a informovat vedení. Horší případy je třeba řešit s PČR a OSPOD.

Postup při řešení situace:

a) Vstupní rozhovor

- klidný, pokud možno bez rušení. Je vhodné nechat dítě mluvit samostatně, nezpochybňovat a nebagatelizovat, co říká. Může docházet ke změnám nálad (důvěra/strach), nelze slibovat nesplnitelné (nikomu to neřeknu).

b) Pokud je dítě nedůvěřivé, lze doporučit Linku důvěry, při nejistotě o dalším postupu je nutné konzultovat s metodikem prevence nebo vnější organizací (PPP, SVP).

c) Rozhovor s rodiči- nechat rodiče komentovat situaci (viz obvyklé stopy, změny chování), není rozumné tlačit (kdo týrá dítě- hrozí obranné reakce s nulovým výsledkem), pokud nedosáhneme výsledku (změna, zjištění příčiny...), je třeba vnější pomoc. Pro rozhovor s rodiči využít vždy přítomnost další osoby MP, VP, ŠP.

!!! Pozor, platí oznamovací povinnost !!!

Všechny vážné přestupky proti školnímu řádu jsou projednány na pedagogické radě, žákovi je uloženo výchovné opatření v souladu se školním řádem.

Závěr

Cílem této práce bylo vytvořit stručnou a praktickou „příručku“ pro kolegy, kteří se s některými z negativních jevů ve své praxi setkají a budou jim čelit. Pevně doufám, že jim má práce pomůže řešit situace efektivně, v souladu se zákonem a současně v nejlepším zájmu dítěte. Jsem si plně vědoma, že každý případ je v něčem specifický a jeho řešení si může žádat velmi individuální postup. Ten je pak na zvážení každého z nás. Dobrá zpráva je, že kritické situace ve škole nemusí a nemá učitel řešit sám, ale s podporou celého týmu.

Přeji všem kolegům mnoho úspěchů v jejich náročné profesi.